

A kiskereskedelem és szolgáltatások városi és rurális térségek között meglévő különbségeinek vizsgálata hét magyarországi kistérség példáján keresztül

Kápolnai Zsombor

SZIE GTK Enyedi György Regionális Tudományok Doktori Iskola

Mosonmagyaróvár 2017

Vizsgált kérdések- Módszertan

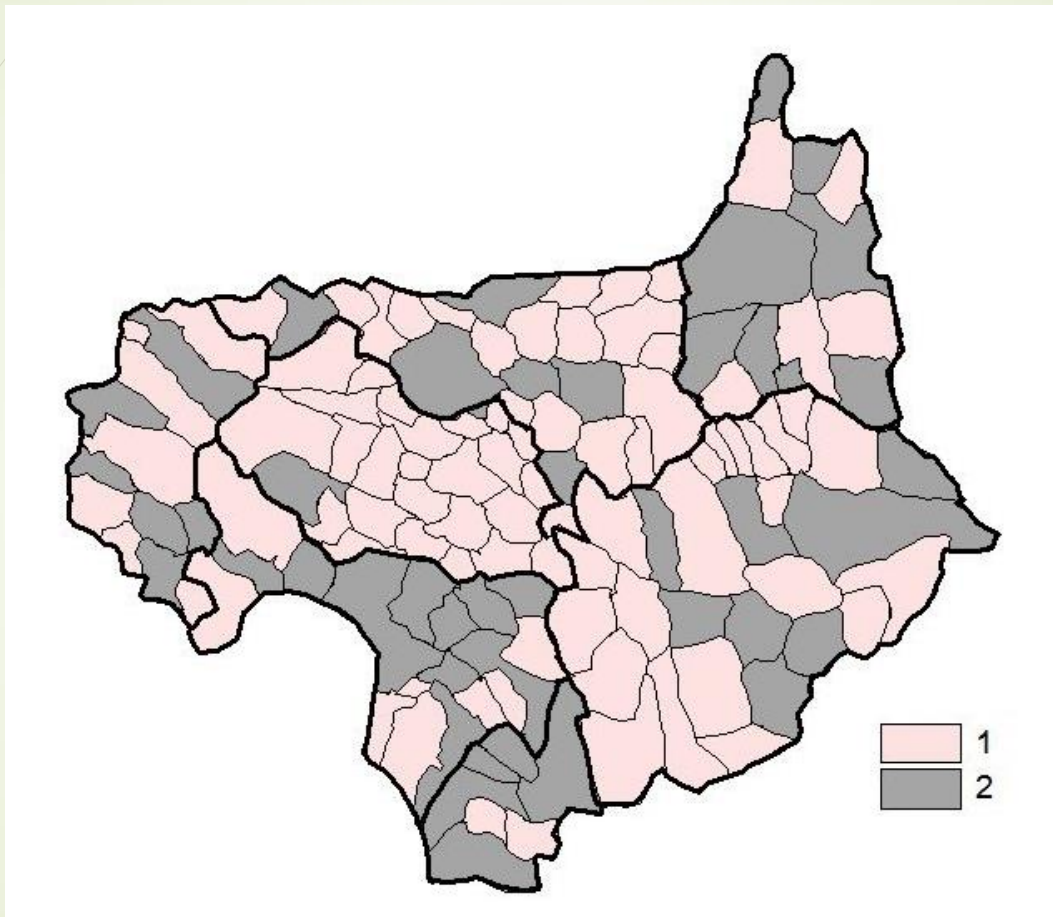
- Városok-falvak-aprófalvak kereskedelmi és szolgáltatási szerkezetében mutatkozó különbségek bemutatása
- A településhierarchia viszonyok megjelenése a vizsgált települések kereskedelmi és szolgáltatási szerkezetében
- Eltűnő kiskereskedelmi és szolgáltató egységek Pest és Nógrád megyében
- Helyi termékek értékesítésének területi jellemzői

Módszertan:

Primer adatgyűjtés, cégélelemzés, Guttman-skála, tematikus térképek, KSH adatok

A vizsgált kistérségek, települések

A 2015-2019. évekre vonatkozó gazdasági programok elkészítésének hajlandósága a vizsgált településeken 2015

Jelmagyarázat: 1 - gazdasági program nem készült a településen, 2 gazdasági program készült a településen

Forrás: saját készítés, saját gyűjtés

Módszertan

A Szobi-kistérség kereskedelmi szolgáltatásainak vizsgálata

Cégelemezés (részlet)

	szállás	kocsmá, vendéglátóipar i egység	boltok	helyi termék árúsítása háznál	tűzép	pénzintézet	virág-ajándék szépségápolás, fodrász, kozmetika, szolárium	háztartási szolgáltatás	ruházati bolt	gyógyszerár	gazdabolt	autószerviz, autómosó, gumijavítás	fuvarozás	Egyéb	összesen
Nagybörzsöny	12	5	3	13	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	33
Szob	2	7	5	2	3	2	1	3	3	2	1	1	0	0	32
Zebegény	4	8	5	1	0	1	2	1	1	1	1	0	0	0	26
Bernecebaráti	7	3	4	1	1	1	1	0	0	0	0	1	0	1	20
Kemence	9	2	2	0	1	2	1	0	0	0	1	0	0	0	18
Vámosmikola	1	3	4	1	0	1	1	2	1	1	1	1	0	0	18
Kóspallag	3	3	2	0	2	0	0	0	0	0	0	0	0	0	10
Létkés	0	2	4	0	0	1	1	0	0	0	0	0	1	0	9
Perőcsény	3	2	2	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	8
Márianosztra	1	2	1	1	1	0	0	0	1	1	0	0	0	0	8
Ipolytölgyes	1	1	3	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	5
Ipolydamásd	1	2	1	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	5
Tésa	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Összesen	44	40	36	21	8	8	7	6	6	5	4	3	1	1	192

Adatforrás: Saját gyűjtés

Egy „új” változó: a helyi termék

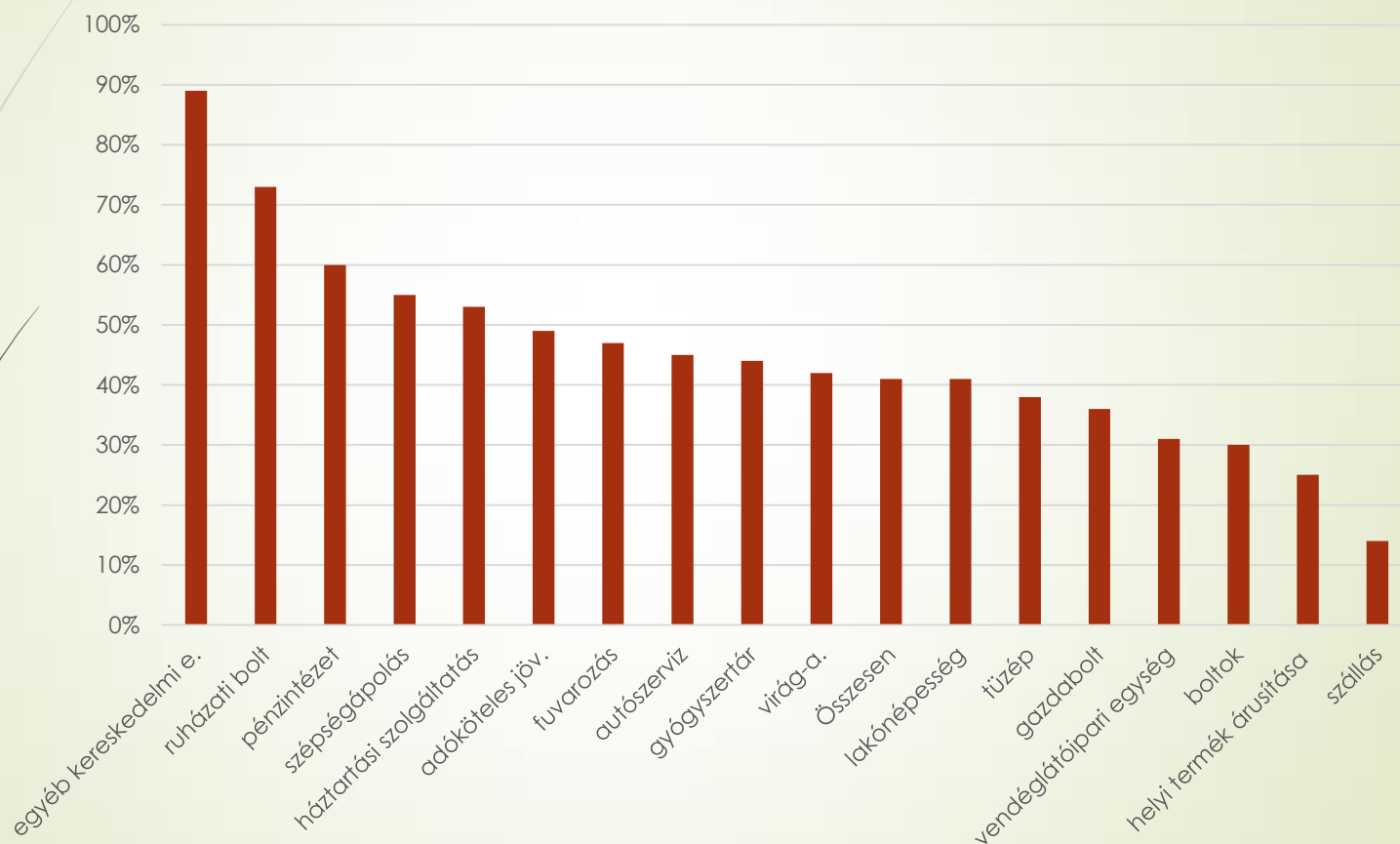
„Minden, amit nem importáltak. Amit nem az ország másik feléből szállítottak. Ami helyben készül. Amit 50 km-en belül adnak el. Házi savanyúság a kertből. Friss kenyér a péktől. Gyümölcs a fáról. **Cipő a sarki cipésztől.** Hegedű a szomszéd hangszerkészítőtől. Hagyományőrző portéka. Kézműves termék. Ami nem tömegcikk. Nem nagyipari selejtmunka a hipermarketeknek. Ami minimum 51 %-ban helyi hozzáadott értéket (munkaerő, alapanyag) tartalmaz. Helyi specialitás. Ételkülönlegesség. Használati tárgy. Népi motívumokat őrző áru. **Helyben, a helyieknek.** Hogy tudják, mit esznek meg. Hogy tudják, mit vesznek meg”(Magosfa Alapítvány honlapja).

➤ *A helyi termék – házi – termelői- településnév*

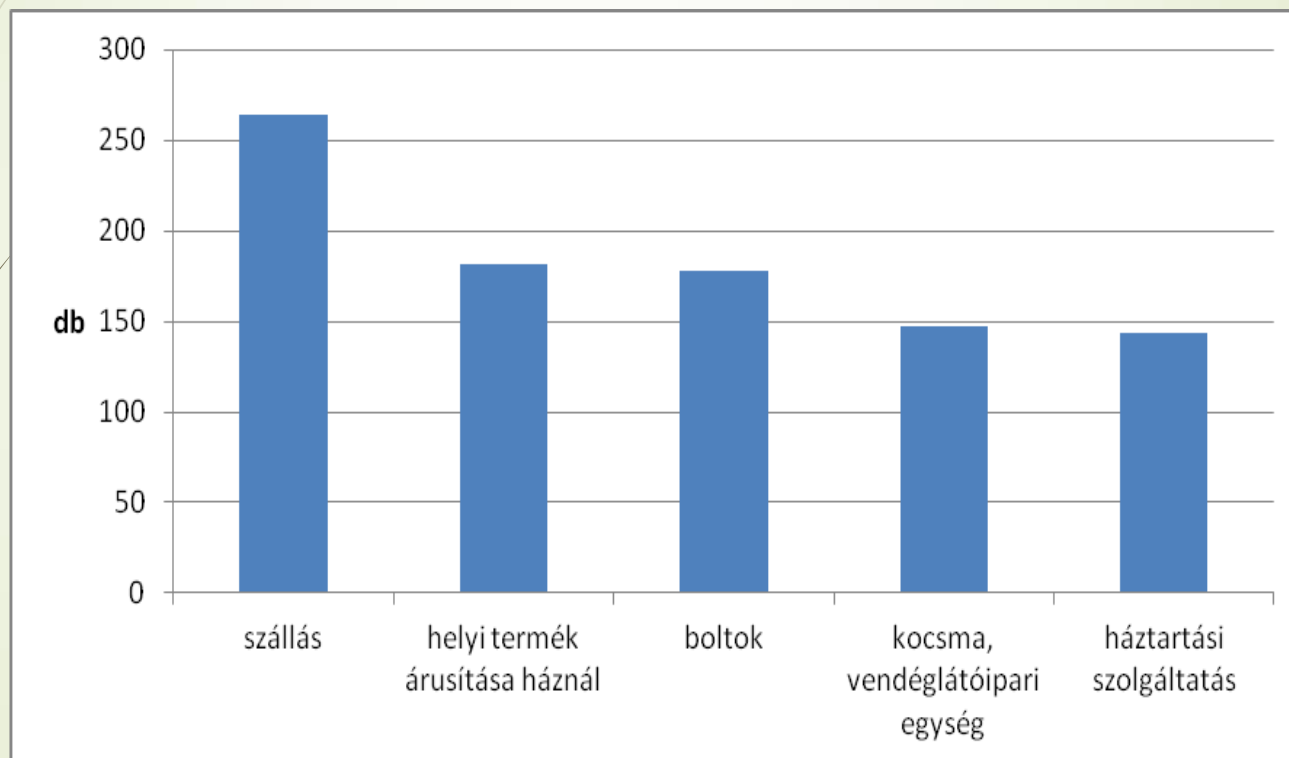
Saját készítés

A városi jogállású települések súlya a vizsgált településeken felmért változókban

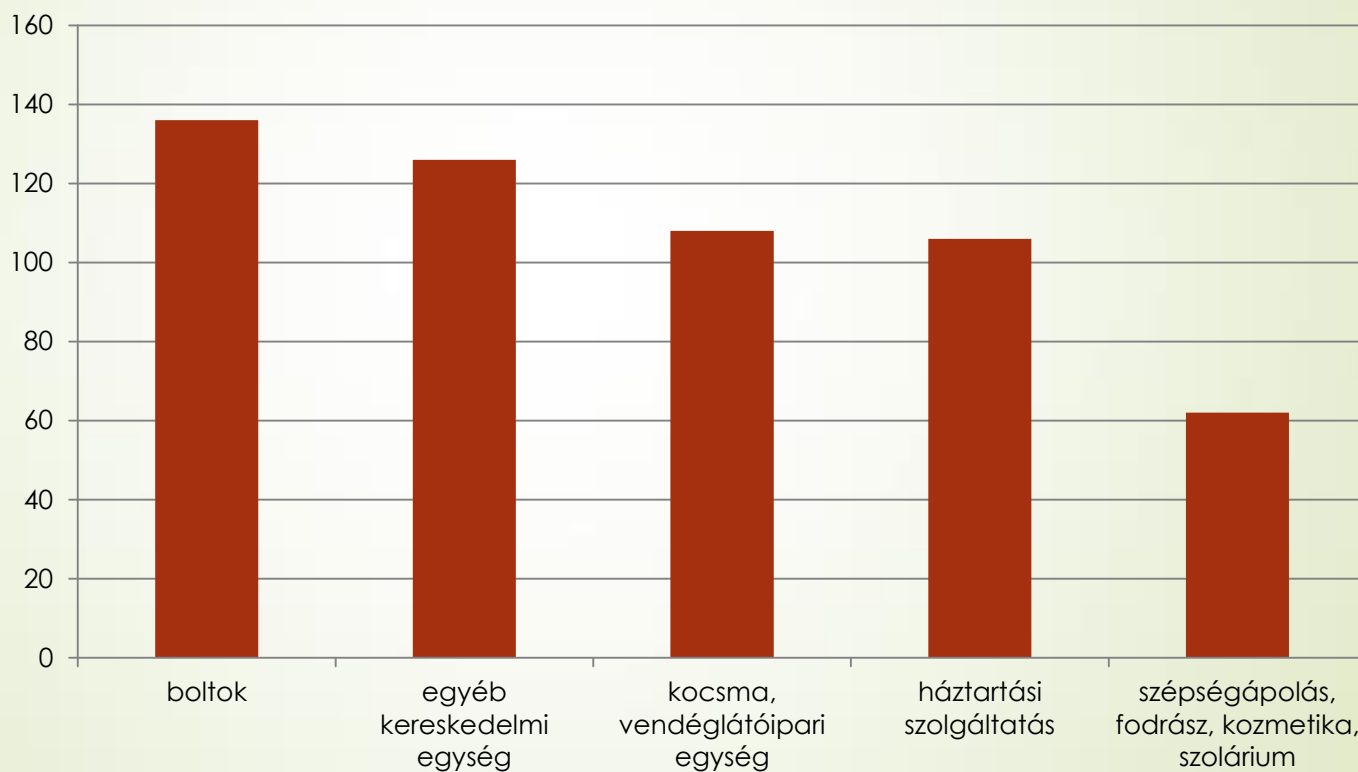
Forrás: Saját készítés Adatok forrása: Saját gyűjtés, KSH

Az 5 leggyakoribb kereskedelmi- szolgáltatás a vizsgált településeken

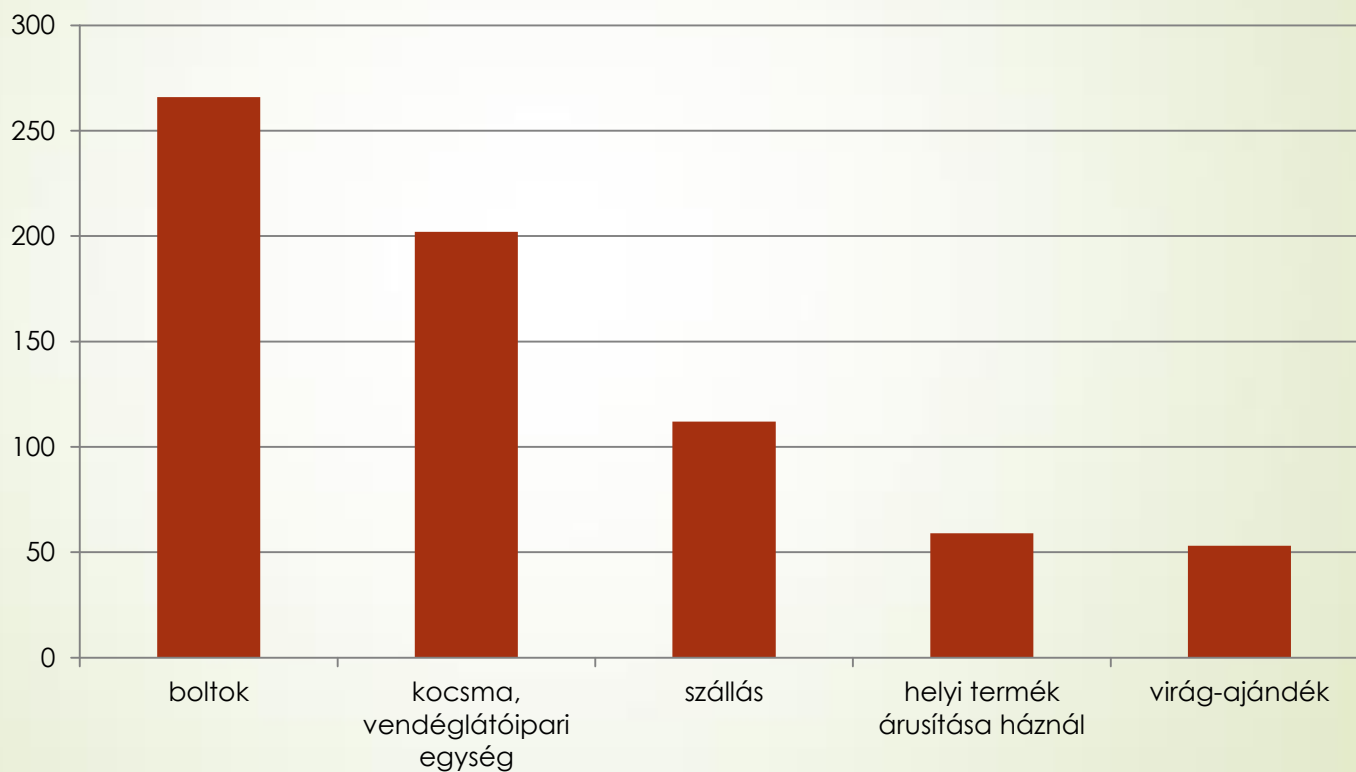

Forrás: Kápolnai 2017

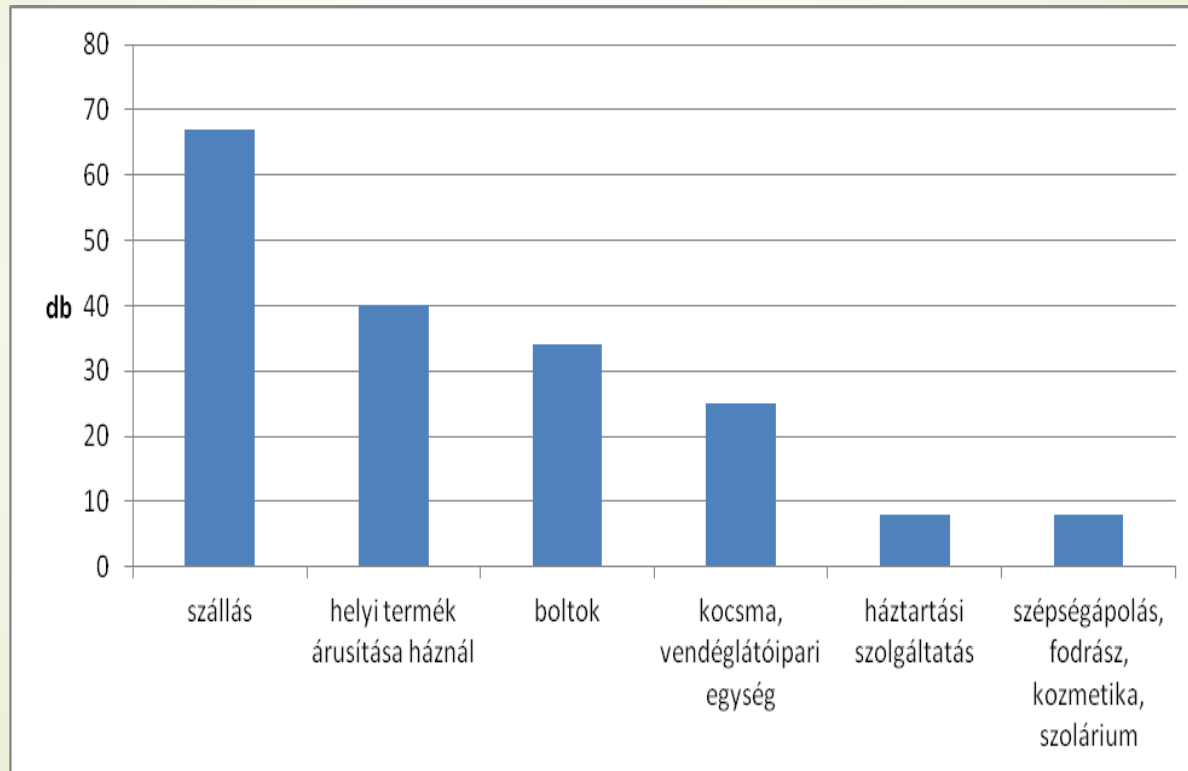
Az 5 leggyakoribb kereskedelmi-szolgáltatás a vizsgált városokban

Az 5 leggyakoribb kereskedelmi- szolgáltatás a vizsgált falvakban (aprófalvak nélkül)

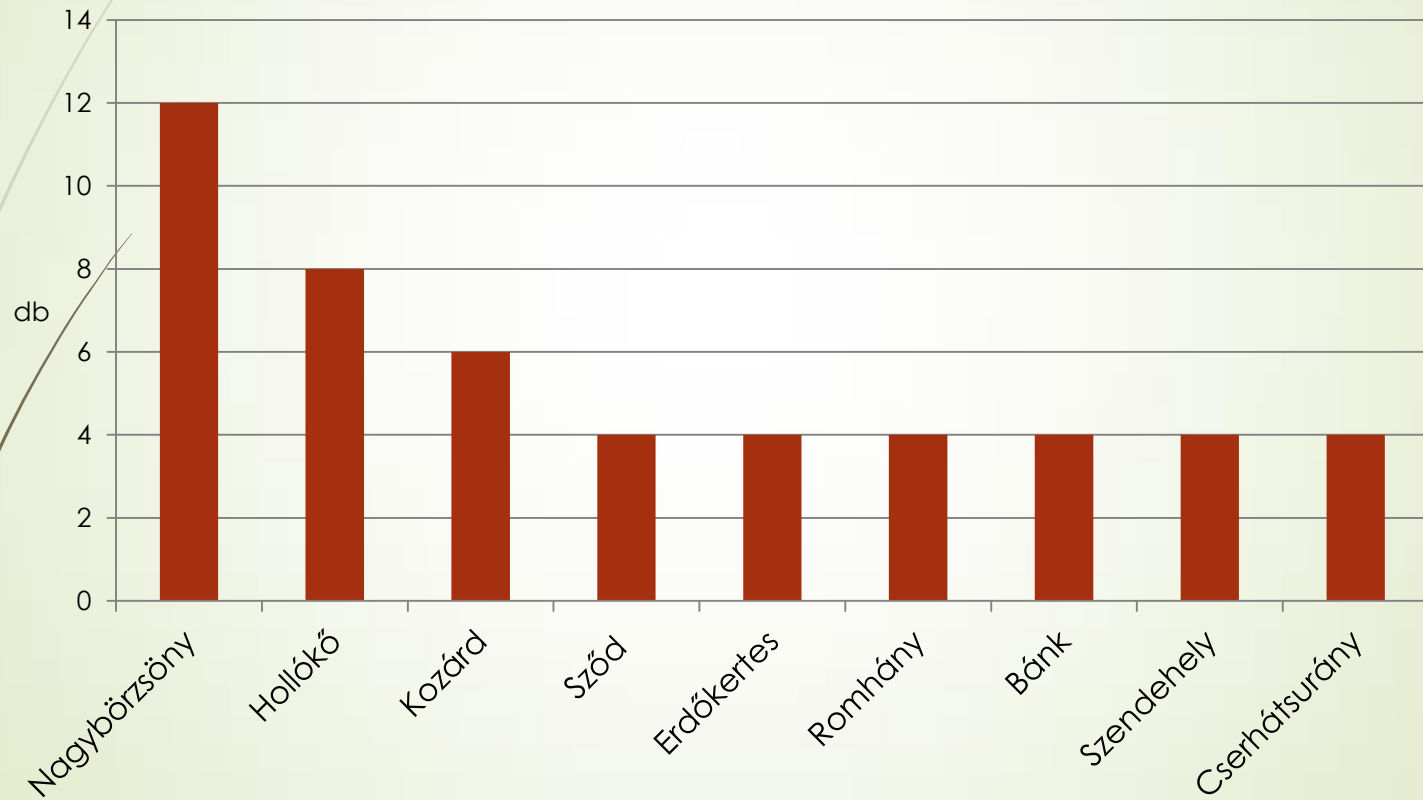
Az 5 leggyakoribb kereskedelmi szolgáltatás a vizsgált aprófalvakban

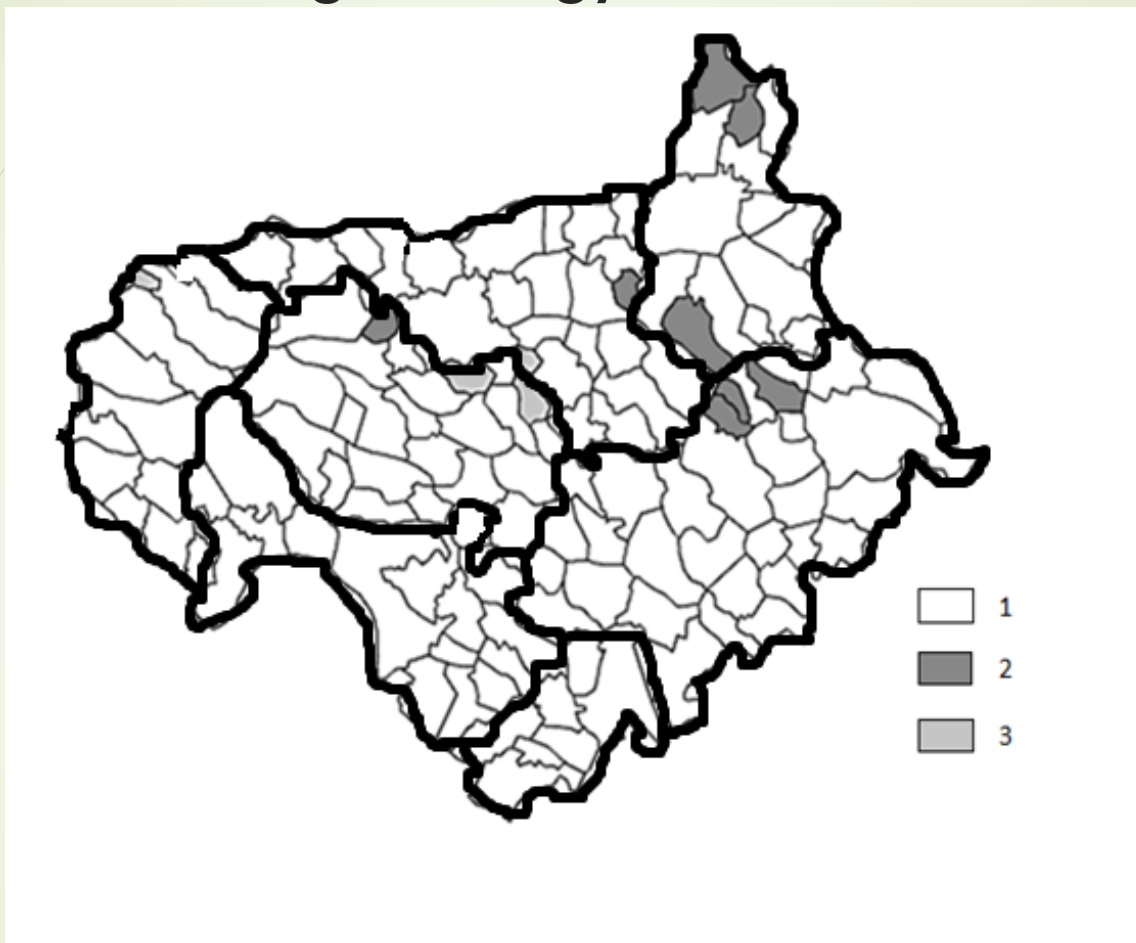
Hasonlóságok és különbségek a rurális és városi terek között

- **Összes vizsgált település:** A vizsgált településeken szállás-helyi termék-bolt –vendéglátás
- **Városok:** A városok esetében az „egyéb kereskedelmi egység” (mobiltelefon szaküzlet, elektronikai üzletek) nagyszáma a magasabb településhierarchia szintet jellemzi
- **Falvak:** A legnagyobb számban megjelenő kereskedelmi egységek sorrendje a városokéhoz hasonló, helyi termékek értékesítése a leggyakoribb szolgáltatások között szerepel
- **Aprófalvak:** A falusi turizmushoz köthető szolgáltatások szállásadás, helyi termékek értékesítése valamint az alapellátás (bolt és kocsmá) a legjellemzőbb

A helyi termékek értékesítésében élenjáró települések

Eltűnő kiskereskedelmi és szolgáltató egységek Pest és Nógrád megyében

Jelmagyarázat:

1. Bolttal és vendéglátóipari egységgel rendelkező település
2. Bolttal rendelkező, vendéglátóipari egységgel nem rendelkező település
2. Bolttal és vendéglátóipari egységgel sem rendelkező település

Kápolnai 2017

Összegzés

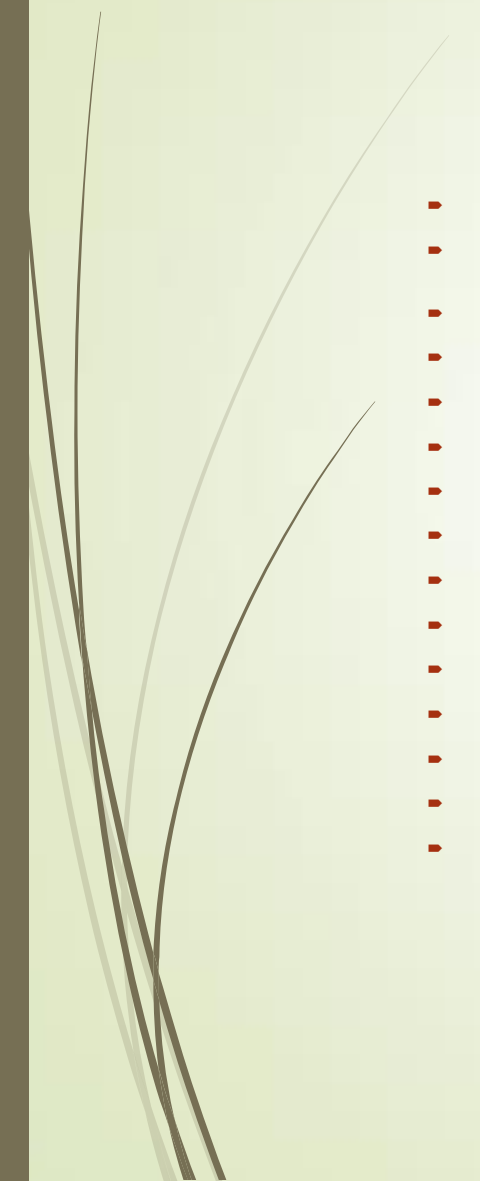
- A szakirodalomból jól ismert településhierarchia a vizsgált településekre vonatkozóan is kimutatható a kiskereskedelmi szolgáltatások megjelenésének vizsgálatakor.
- A legalacsonyabb településhierarchia szinteken található települések (aprófalvak) alapellátó rendszere a leginkább veszélyeztetett.
- A helyi termékek értékesítése térben elkülönül, nem jöttek létre helyi termék kistérségek, térségek. A helyi termékek értékesítése a községekben jellemző főként, értékesítése kiegészítő szerepet tölt be a vizsgált településeken, jellemzően feldolgozott mezőgazdasági termék
- Bár az alacsonyabb hierarchiaszinteken a helyben elérhető ellátási kínálat általában csökkenő tendenciát mutat, azonban megjelenik a helyi termék ami új kínálati elem, bár nem helyettesíti az alapellátást.

Köszönöm a figyelmet!

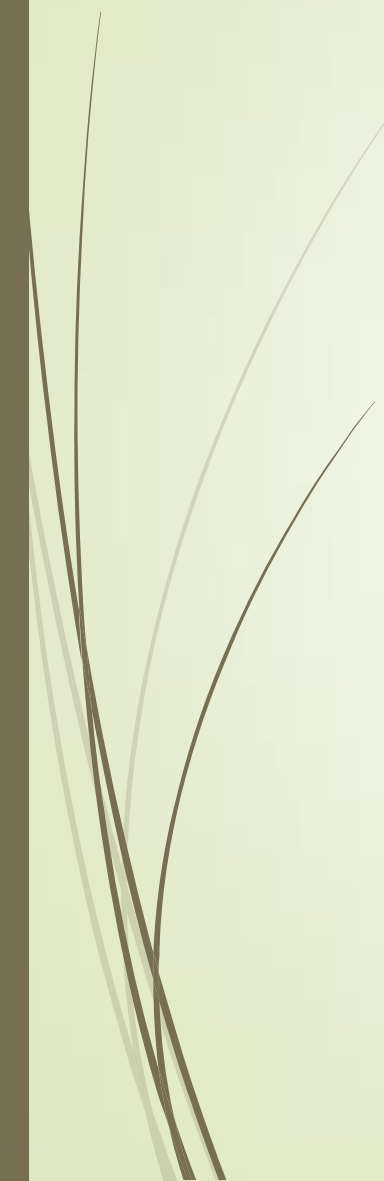
Irodalomjegyzék:

- Bajmócy Zoltán (2011): Bevezetés a helyi gazdaságfejlesztésbe. JATEPress, Szeged p. 216.
- Bajmócy Z. – Bajmócy P. – Major Á. (2006): Az üzleti inkubáció helyi gazdaságfejlesztési hatásai. Területi Statisztika, 5, pp. 494–508.
- Beluszky Pál (1999): Magyarország településföldrajza. Dialóg Campus Kiadó, Budapest-Pécs, p. 584.
- Beluszky Pál- Sikos T. Tamás (2007): Változó Falvaink. MTA Társadalomkutató Központ p. 459.
- Czene Zsolt-Horkay Nándor-Ricz Judit *Helyi gazdaságfejlesztés Ötletadó megoldások, jó gyakorlatok. Területfejlesztési Füzetek 2.* Budapest VATI Nonprofit Kft. Területi Tervezési és Értékelési Igazgatóság Stratégiai Tervezési és Vidékfejlesztési Iroda 2010
- Czene Zsolt- Ricz Judit. (szerk). (2010): *Helyi gazdaságfejlesztés Ötletadó megoldások, jó gyakorlatok. Területfejlesztési Füzetek 2.* Budapest VATI Nonprofit Kft. Területi Tervezési és Értékelési Igazgatóság Stratégiai Tervezési és Vidékfejlesztési Iroda 2010
- Farkas Tibor (2005): Cégrélemzés In.: Regionális elemzési módszerek (szerk. Nemes-Nagy József) ELTE- Regionális Földrajzi Tanszék- MTA Regionális Tudományi Kutatócsoport, Budapest pp. 40-45.
- G. Fekete Éva.(2011) *A szolidáris és szociális gazdaság elemei a magyarországi helyi gazdaságfejlesztésben.* In: Észak- magyarországi Stratégiai Füzetek (2011) VII. évfolyam 2. szám pp. 38-57
- G. Fekete Éva. (2010): *Szociális gazdaság.* In: Czene Zs.- Ricz J. (szerk). (2010): *Helyi gazdaságfejlesztés Ötletadó megoldások, jó gyakorlatok. Területfejlesztési Füzetek 2.* Budapest VATI Nonprofit Kft. Területi Tervezési és Értékelési Igazgatóság Stratégiai Tervezési és Vidékfejlesztési Iroda pp. 158-189.
- Handjermé Makkos Dalma- Ónodi Zsolt- Schwertner János (2012) Kincs ami nincs- Esettanulmány mint módszer a helyi gazdaság-fejlesztési kezdeményezések értékelésében és tervezésében in: Falu Város Régió 2012/1-2. pp. 25-32
- Illés Sándor (2014) A helyi gazdaságfejlesztés egy modellje. In.: Munkaügyi szemle
- Mezei Cecília (2006 a): A települési önkormányzatok szerepe a helyi gazdaságfejlesztésben Pécs, kézirat
- Mezei Cecília (2006 b) A helyi gazdaságfejlesztés fogalmi meghatározása. in.Tér és Társadalom 20. évf. 2006/4. pp. 85-96.
- Michalkó Gábor (2007): Magyarország modern turizmusföldrajza. Dialóg Campus Kiadó, Budapest–Pécs. 288 p.
- Lengyel Imre (2010): Regionális gazdaságfejlesztés. Akadémiai Kiadó, Budapest p. 385.
- Piskóti István (2012) Régió-és településmarketing- Marketingorientált fejlesztés, márkázás. Akadémiai Kiadó. Budapest p. 400
- Salamin Géza (2005): Egy „puha sokdimenziós módszer: a SWOT analízis. In.: Regionális elemzési módszerek (szerk. Nemes-Nagy József) ELTE- Regionális Földrajzi Tanszék- MTA
- Regionális Tudományi Kutatócsoport, Budapest pp. 40-45.
- Venczel József (1993) A falumunka útján. Székelyudvarhelyi Községi Alapítvány p. 284.
- Zsuzsanna László (2014): Természetjárás az ezredfordulón. In. : Vadregényes erdőtáj a Börzsöny (szerk. Bartha Dénes-Nagy László- Oroszi Sándor) Inoly Erdő Zrt. Balassagyarmat p. 600

■ **Internetes források**

- Barca, F., (2009): An agenda for a reformed cohesion policy: a place-based approach to meeting European Union challenges and expectations. Independent report prepared at the request of Danuta Hübner, commissioner for regional policy
- http://www.europarl.europa.eu/meetdocs/2009_2014/documents/regi/dv/barca_report_/barca_report_en.pdf
- Európa 2020 honlap: palyazat.gov.hu
- ILO: Local economic development
- http://www.ilo.org/wcmsp5/groups/public/@ed_emp/@emp_ent/@led/documents/publication/wcms_141223.pdf
- Központi Statisztikai Hivatal, Tájékoztatási Adatbázis
- <http://statinfo.ksh.hu/Statinfo/themeSelector.jsp?page=1&theme=T>
- Mezei Cecília (2001): A helyi gazdaságfejlesztés szerepe a települések versenyképességének alakulásában.
- <http://rs1.szif.hu/~pmark/publikacio/Net/mezeic.doc>
- - Nagy Henrietta: A helyi gazdaságfejlesztés a területfejlesztés szemszögéből
- http://w3.rgvi.gtk.szie.hu/datadir/content/file/let%C3%B6lt%C3%A9sek/integralt_terfej/nagyhahelyigazdasagfej.pdf
- Németh Nándor Gyakorlati kérdések a helyi vidékfejlesztő szemszögéből
- <http://www.mnyh.eu/sites/default/files/Nemeth.Nindor.pdf>
- - Magyarország helyi önkormányzatairól szóló 2011-i CLXXXIX. törvény

-
-
- Pest Területfejlesztési Konceptiója és Programja
 - Nógrád Területfejlesztési Konceptiója és Programja
 - Nemzeti Fejlesztés 2030- Országos Fejlesztési és Területfejlesztési Konceptió